

## PÖYTÄKIRJA

### Ilmastopaneelin helmikuun kokous

**Aika:** 27.2.2015, klo 12:00–16:00

**Paikka:** Suomen ympäristökeskus, Mechelininkatu 34a

**Paikalla:**

*Paneelin jäsenet:* prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, yliopistonlehtori Hannele Cantell, Helsingin yliopisto, apulaisprof. Sirkku Juhola, Aalto yliopisto ja Helsingin yliopisto, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, prof. Kai Kokko, Helsingin yliopisto, prof. Kati Kulovesi, Itä-Suomen yliopisto, tutkijatohtori Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Pirjo Peltonen-Sainio, MTT, prof. Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus, prof., Timo Vesala, Helsingin yliopisto.

*Sihteeristö:* ylitarkastaja Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, ylitarkastaja Bettina Lemström, työ- ja elinkeinoministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto, EU-erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia.

*Vierailijat:* ministeri Sanni Grahn-Laasonen, ympäristöministeriö, Arto Virtanen, Hill+Knowlton.

### 1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:01.

### 2. Ministeri Sanni Grahn-Laasonen

Ministeri kertoi ilmastolain ja ilmastokokouksen tilanteesta. Aiheista keskusteltiin.

### 3. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

### 4. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

### 5. Tilannekatsaus

Käytiin läpi paneelin joulukuun kokouksen jälkeisiä tapahtumia.

Britannian ilmastonmuutos-komitean puheenjohtaja Lord Deben vieraili Suomessa HSY:n seminaarissa. Ollikainen keskusteli hänen kanssaan aloitteesta järjestää eri maiden ilmastopaneelien tapaaminen.

Cantell kertoi 24.2. olleesta ilmastokasvatuksen seminaarista. Suuri kiinnostus seminaaria kohtaan oli iloinen yllätys. Ilmoittautuneita oli noin 100, joista paikalla oli noin 80 henkilöä hyvin eri aloilta. Myös ympäristöministeri oli paikalla. Näkökulmaa laajennettiin yleisestä tiedotukseen ja viestintään liittyvästä. Keskustelu oli hyvin tieteiden välistä. Jatkoaskeleena tiedote tehtiin saman tien.

Kiinnostusta oli niin paljon, että olisi järkevää jatkaa. Hanke päättyy maaliskuun lopulla. Suunnitelmassa on seminaari ja raportti hankkeesta, eikä työn jatkumiselle ole esteitä.

Ilmastolain tilanteesta: Muut puolueet paitsi perussuomalaiset ovat selvästi lain puolella. Lakiin on selvästi perehdytty ja siitä on käyty hyvää keskustelua. Toisessa käsittelyssä laki joko hyväksytään tai hylätään. Jatko edellyttää eduskunnan hyväksyvän ilmastolakiin linkittyviä lakeja. Ympäristöministeriöstä voisi kutsua henkilöitä keskustelemaan huhtikuun kokoukseen.

## **6. Hankkeiden väliraportit**

### **a. Metsät ja nielut**

Seppälä ja Vesala kertoivat hankkeen tilanteesta:

Hanke lähti käyntiin viime vuoden lopulla. Maankäytön laskentasäännöt olisivat tulossa ensi vuonna, joten hankkeessa ollaan oikeaan aikaan liikkeellä. Ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan konsensusalueet ja mielipide-erot sekä jatkoselvitystarpeet. Asiantuntijakysely lähetettiin noin 30 identifioidulle asiantuntijalle ja vastauksia saatiin 24, jossa kaikki tärkeimmät ovat mukana. Suomenlinnassa pidetään 22.4. asiantuntijaseminaari, jonne kaikki vastanneet on kutsuttu. Tarkoituksena on purkaa tehtyä työtä ja identifioida keskeisiä jatkotoimenpidealueita sekä laajentaa työporukkaa tämän perusteella.

Tarkastelun aikajänne on tärkeä ja siitä keskusteltiin. Hankkeessa tehdään malliselvitystä, jossa etsitään mallien keskeiset erot ja yhtäläisyydet. Vaikka metsien käyttöä lisättäisiin jonkin verran, nielu näyttäisi säilyvän. Kokonaiskäsitys siitä, miten hiilitase pidemmällä aikavälillä kehittyä, puuttuu. Kansainväliset laskentasäännöt ovat ok, mutta Suomi on ainoita maita, joissa lähtötiedot ovat suhteellisen hyvin kunnossa. Tarkoituksena olisi saada vähitellen tietopohjaa poliittisille päätöksille. Avoimia asioita on vielä paljon.

Hankkeesta keskusteltiin.

### **b. Ilmastonmuutoksen hillintä liikenteessä**

Liimatainen kertoi hankkeen tilanteesta:

Tavoitteena on selvittää, millä toimenpiteillä liikenteen päästötavoitteet voidaan saavuttaa kustannustehokkaasti (päästövähennyspotentiaali ja taloudelliset vaikutukset). Arviointikehikkoon kerätään tilastollinen tieto, indikaattorit ja toimenpiteet. Kehikkoa on lähdetty täyttämään vuoden 2011 osalta. Nykytilan tarkastelu on valmis ja tästä on tehty blogiin kirjoitus. Toimenpidelistaus on alustavasti valmis. Skenaariotyökalu olisi valmis 13.3. mennessä. VTT:llä on projekti käynnissä samasta aihepiiristä ja suunnitteilla on yhteinen tulosseminaari. Hanke on aikataulun mukaan valmis kesäkuun loppuun mennessä.

Uutena asiana on matkojen aluejako: pääkaupunkiseutu, suuret ja keskisuuret kaupunkiseudut sekä muut seutukunnat. Tällä tavoin pystytään katsomaan, mihin liikenteeseen päästövähennykset tulisi kohdistaa. Hankkeessa on pääasiassa luotettu LIPASTO:ssa oleviin arvoihin. Kotimaan

tiekuljetuksissa tyhjänä ajo on nykyisellä jaottelulla suurin päästölähde (noin neljännes kuorma-autokilometreistä). Tässä olisi tärkeä viesti logistiikan kehittämiseen. Skenaariotyökaluista SYKE tekee kolme yhdyskuntarakenteen skenaariota. Näistä halutaan nähdä, millä toimenpidekokonaisuuksilla kulkutapajakaumaan voidaan vaikuttaa eri skenaarioissa. Ajatuksena on ollut tehdä helppo käyttöliittymä yleiseen jakoon, mutta ajan riittämistä katsotaan, kunhan itse skenaariot on saatu tehtyä.

Tulosten suosituslistassa ilmoitetaan sekä hyödyt että kustannukset. Näiden selvä raja on tärkeää. Yhteiskunnallisena kustannuksena huomioidaan sekä yksityinen että julkinen kustannus. Kustannukset ilmoitetaan myös per vähennetty CO<sub>2</sub>-yksikkö.

Hankkeesta keskusteltiin.

## c. Sopeutuminen ilmastonmuutokseen

Juhola ja Kokko kertoivat hankkeen tilanteesta:

Hankkeen taustalla on uusi kansallinen sopeutumis suunnitelma. Visiona on halu hallita riskejä ja sopeutua muutoksiin. Lähtökohtana ja periaatteena ovat erityisesti vastuu ja ilmatoriski. Ensimmäisessä työvaiheessa tarkastellaan tulva- ja satovahinkojen case-tapausta. Tuloksena saadaan riskinäkemykset, toimijakartoitus ja blogikirjoitus (tekeillä). Koko hankkeen tuloksena on policy brief ja youtube-videoita. Se, miten riskejä voidaan hallita, otetaan kirjallisuudesta. Seuraavaksi katsotaan, millaisia kansallisia riskinarvioiteja on tehty. Huomion kohteena ovat pitkä aikaväli vastaan lyhyen aikavälin operatiivinen toiminta sopeutumisessa, sopeutumistoimet ja toimijat sekä riskien ennaltaehkäisy ja reaktiivinen toiminta tapahtuman jälkeen. Sopeutumiseen otettavia esimerkkejä tulisi miettiä tarkoin. Eri riskien yhteisvaikutus olisi myös hyvä huomioida sekä se, onko esimerkissä kyse poikkeustilanteesta vai pitkän aikavälin muutoksesta.

Sopeutumisstrategiassa tarkastellaan toimija-tasoa. Jatkossa ilmastolaki tulee hyväksyttäessä ohjaamaan valtion sopeutumis suunnitelmaa. Oikeussuhteet vastuun määrittelyssä voivat olla hankalat, sillä ilmastonmuutoksessa selvää vahingon aiheuttajaa ei ole. Toimijat arvioivat riskin ja vakuutuksen kustannusta. Vastuukysymyksistä keskustelu tuo ilmastoasiat uudella tavalla ruohonjuuritasolle. Ilmastolain yhteydessä on pelätty, että yrityksille tulee lisää vastuuta, mutta juuri sopeutumisella näitä vastuita voitaisiin ehkäistä. Kansainvälisesti vastuukysymyksistä on käyty enemmän keskustelua.

Hankkeesta keskusteltiin.

## 7. Cleantech-suunnitelma

Ollikainen kertoi lyhyesti hankkesuunnitelmasta:

Suunnitelmaan on tullut yksi osa lisää: HY tekee käsiteanalyysin, VATT toimialatason analyysin ja lisäksi SYKE tekee taloudellista ja ympäristöllistä mallinnusta. Ainoa muutos aikaisempaan on budjetin nousu 5000 €SYKEN tultua mukaan.

Hankkeeseen lisätään cleantechin suhteen avaus kiertotalouteen ja biotalouteen. Cleantechiin luettavat toimialat on mainittu suunnitelman liitteessä Tilastokeskuksen määritelmän mukaisesti. Tarkoituksena on miettiä, kuinka relevantti kyseinen lista on ja tässä käsitteen merkityksen avaus on ratkaisevassa roolissa.

Hankkeeseen lisätään tarkennuksena keskustelussa ilmenneet kommentit ja viestintäpuolesta sovitaan vielä erikseen Hill+Knowltonin kanssa. Päätetään edetä näin hankkeen kanssa.

## **8. Viestintä: politiikkasuositukset ja katsaus viestintään**

Hill+Knowltonin Arto Virtanen antoi lyhyen katsauksen paneelin viestintään:

Viestinnästä on jo tämän kokouksen aikana noussut hyviä ideoita. Twitter on lähtenyt mukavasti käyntiin. Seuraava blogikirjoitus tulee Cantellilta. Myös Juholalla on teksti valmisteilla. Vaalikonekysymysten osalta on lähestytty keskeisiä toimituksia, joissa tehdään isoimpia vaalitenttejä. Toimittajat ovat aikataulullisesti erittäin haastavassa tilanteessa ja parasta olisi ehkä toimittaa hyvää materiaalia ja antaa asiasta tarkemmin tietävän paneelin yhteystiedot.

### Politiikkasuositukset:

Suosituksen muotona olisi muutama vaikuttava avainluku graafisesti, johdanto, johtopäätös ja toimenpidesuosituksat. Kaikkiin käytetään samaa pohjaa. Suositukset ovat paneelin yhteisiä ja osa niistä tulee aiemmasta työstä ja osa on uutta. Tämän vuoksi koko paneelin tulisi pystyä hyväksymään suositukset yhteisiksi linjauksiksi. Poliitiikkasuositusten tyyli koettiin hyväksi. Poliitiikkasuosituksia tullaan jakamaan kaikkiin viestintäkanaviin yksi kerrallaan. Tekstien muokkaus vaatii vielä aikaa ja lisää tietoa, minkä vuoksi alkuperäinen julkaisuaikataulu ei varmaankaan pidä. Kansainvälisten neuvottelujen politiikkasuositus on kohtuullisen valmis ja sen kanssa voitaisiin lähteä liikkeelle. Tässä käydään lähetekeskustelu, jotta voidaan valtuuttaa vastuulliset tekemään lopulliset päätökset ja julkistus voidaan tehdä ennen huhtikuun kokousta.

Käytiin keskustelua politiikkasuositusten luonnoksista ja niihin tehtävistä muutoksista. Keskustelua kaikista politiikkaluonnoksista jatketaan sähköpostitse ja seuraavassa kokouksessa.

## **9. Eduskuntavaalit ja paneeli**

### Vaalikonekysymykset:

Joulukuun kokouksessa päätettiin, että paneeli pyrkisi tuottamaan kysymyksiä vaalikoneisiin. Vaalikoneet on kuitenkin jo suljettu ja niitä voi käydä täyttämässä. Kysymyksiä voidaan käyttää itse tehtäviin kyselyihin tai tehdä yhteistyötä esimerkiksi Faktabaarin kanssa. Lisäksi niitä voidaan tarjota tv:n vaalitentteihin.

Valmistelluista kysymyksistä keskusteltiin ja niitä jalostetaan keskustelun perusteella. Kysymyksiä tarjotaan vaalitentteihin ja mukaan tehdään pieni saatekirje, jossa kerrotaan kysymysten olevan olennaisia ilmastopoliitiikan muovaamisen kanssa ja että ne erottelevat ehdokkaita arvojen perusteella. Virtanen hoitaa yhteydenpidon vaalitenttien pitäjiin.

## Hallitusohjelma:

Ajatuksena on, että paneeli kehittäisi muutaman idea tai toimenpide-ehdotuksen, joiden kanssa puolueet kierrettäisiin läpi pareittain. Myös kestävän kehityksen asiantuntijapaneelien yhteiskokous yrittää muodostaa kannanottoa hallitusohjelmaan. Tässä oli tarkoitus käydä asiasta lähetekeskustelu. Onko paneelilla jotain vahvaa ja selkeää viestiä, mitä haluttaisiin hallitusohjelmaan? Muutamia ehdotuksia käytiin läpi ja keskusteltiin siitä, halutaanko yleensä lähteä ottamaan kantaa ja olisiko viesti jotain edellä keskustellun suuntaista. Yleisesti ehdotukset koettiin hyviksi. Mietittiin, onko panelisteilla halukkuutta kiertää puolueita ja tapahtuisiko tämä ennen vai jälkeen vaaleja. Vaalien jälkeen koettiin parempana vaihtoehtona. Tällöin olisi myös enemmän aikaa hioa tekstiä. Päätetään edetä tämän mukaan. Ollikainen kirjoittaa tekstipohjan ja lähettää sen kaikille kommentoitavaksi. Asia käsitellään huhtikuun kokouksessa.

## **10. Muut mahdolliset asiat**

Jos ilmastolaki hyväksytään ensi viikolla, paneelin tulee ottaa tähän jollain tavalla kantaa.

Keskusteltiin lyhyesti päästökaupan markkinavakausmekanismin käyttöönoton aikataulusta.

Kokko selvittää tilaa Porthaniasta kesäkuun kokoukselle.

Seuraavat kokoukset:

Huhtikuun kokous ma 13.4. klo 12–16 Viikin Kartanossa (lounas 11:30–12:00)

Kesäkuun kokous ti 2.6. klo 12–16

## **11. Kokouksen päätös**

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:28.